

RAASEPORIN RÅGÖ LILLÖN RANTA- ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

Jere Salminen
12.10.2023

RAASEPORIN RÄGÖ LILLÖN RANTA-ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS 2023

Johdanto

Snappertunan Rågön itäosassa sijaitsevaan Lillöhön ollaan suunnittelemassa ranta-asemakaavan muutosta. Kaavamuutoksen tavoitteena on osoittaa ranta-asemakaavaan kaksi metsätalousalueelle rakennettua olemassa olevaa tonttia loma-asutuksen rakennuspaikoiksi. Toinen näistä rakennuspaikoista sijaitsee Lillön pohjoisrannassa kiinteistöllä Bergshyddan 1-144 ja toinen Lillön etelärannassa kiinteistöllä 4-145. Kaavasuunnittelussa tutkitaan myös mahdollisuutta siirtää voimassa olevaan ranta-asemakaavaan osoitettujen loma-asuntotonttien paikkaa ja/tai tarkentaa niiden rajauksia. Lisäksi selvitetään, voidaanko jokin rakennuspaikka muuttaa vakituisesti asuinrakennuspaikaksi. Kaava-alueen pinta-ala on n. 15,5 ha. Alue on rajattu kuvaan 1. Rajaus on piirretty kopioimalla se silmämääräisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelman kartasta, joten se on kuvassa 1 likimääräinen.

Lillön kaava-alueella tehtiin Maanmittari Öhmanin tilauksesta 5.7.2023 luontoselvitys, jossa kartoitettiin alueen luontotyyppit ja arvokkaat kasvillisuuskohteet. Työn pääasiallisena tavoitteena oli paikantaa mahdolliset luonnonsuojelulain 64 §:n ja 65 §:n nojalla suojeltavat luontotyyppit sekä Suomen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin mukaiset silmälläpidettävät (NT) ja uhanalaiset luontotyyppit (Kontula & Raunio 2018). Myös mahdollisten vesilain 11 §:n perusteella suojeltavien kohteiden (lähinnä norot ja lähteet mahdollisia) esiintyminen tarkistettiin. Lisäksi pyrittiin arvioimaan, onko kaava-alueella todennäköisiä EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, joiden hävittämisen ja heikentämisen luonnonsuojelulain 78 § kieltää. Metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä, jotka huomioidaan metsätaloustoimien suunnittelussa, ei tarkasteltu. Harvinaisia tai uhanalaisia kasveja ei varsinaisesti etsitty erikseen, vaan lajeja havainnoitiin luontotyyppikartoituksen ohessa.

Tulokset

Kuvassa 1 on esitetty kaava-alueelta vapaamuotoisen, karkean luontotyyppiryhmien mukaisen luokittelun perusteella rajatut kuviot. Luontotyyppiryhmillä tarkoitetaan esimerkiksi lehtoja tai kangasmetsiä, jotka luokitellaan useisiin eri luontotyypeihin. Kuviointiin kuuluvat pinta-alaltaan merkitykselliset luonnonmukaiset alueet mukaan lukien perinnebiotoopit. Uudistushakattuja metsiä, viljelyksiä, pihapiirejä, pientareita, puustoisia tai pensaikkaisia reunavyöhykkeitä tai vastaavia ei ole kuvioitu. Rantojen kapeat tervaleppävyöhykkeet, pienialaiset taimikot ja kalliopaljastumat sisältyvät laajempiin luontotyyppikuvioihin.

Sanallisissa selostuksissa on kuvattu yleispiirteisesti luontotyyppiryhmittäin alueen luontotyyppisiä ja mainittu kuviokohtaisesti, mitä lainsäädännön perusteella huomionarvoisia tai Kontulan & Raunion (2018) mukaisia uhanalaisia ja silmälläpidettäviä (NT) kohteita kuvioilla esiintyy. Kasvillisuutta on kuvattu yksityiskohtaisemmin lajistoltaan huomionarvoisista kohteista. Uhanalaisten luontotyyppien esiintymiä ei ole automaattisesti rajattu arvokkaiksi kohteiksi, vaan edustavuudeltaan heikkotasoisina niitä ei ole pidetty arvokkaina.

Arvokkaiksi kasvillisuuskohteiksi on määritelty kohteet, joilta löydettiin yksi tai useampi Suomen punaisella listalla oleva (Hyvärinen ym. 2019) tai alueellisesti uhanalainen (RT) kasvilaji tai useita muita harvinaisia lajeja.

Uuden luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla suojeltavien ja 65 §:n nojalla tiukasti suojeltujen luontotyyppien määrittelyä ohjaavaa, lainvoimaista asetusta ei ole vielä olemassa. Niistä 64 §:ssä mainituista luontotyypeistä, jotka olivat myös aikaisemman luonnonsuojelulain 29 §:n nojalla suojeltavia luontotyyppinä, on käytetty aikaisemman lain mukaan suojeltavien kohteiden määritelmiä. Uuden asetuksen puuttuessa pelkästään uuden lain 64 §:ssä mainituista kohteista ei voi tietää, ovatko ne varmuudella suojeltavia, joten ne on esitetty raportissa potentiaalisesti luonnonsuojelulain mukaan suojeltavina luontotyypeinä. 65 §:n mukaisia kohteita ei todettu selvityksessä. Myöskään vesilain 11 §:n nojalla suojeltuja luontotyyppinä ei esiinny alueella.

Uhanalaisuusarvioinnin mukaiset, koko Suomessa tai Etelä-Suomessa silmälläpidettävät ja uhanalaiset luontotyypit on mainittu ilman viittausta lakipykäliin ja kirjoitettu kursiivilla, ja niistä on esitetty suluissa ensin valtakunnallinen ja jälkimmäisenä Etelä-Suomea koskeva uhanalaisuusluokka.

Luontotyyppien uhanalaisuusluokituksessa käytetään vakiintuneita lyhenteitä:

LC = säilyvä

NT = silmälläpidettävä

VU = vaarantunut

EN = erittäin uhanalainen

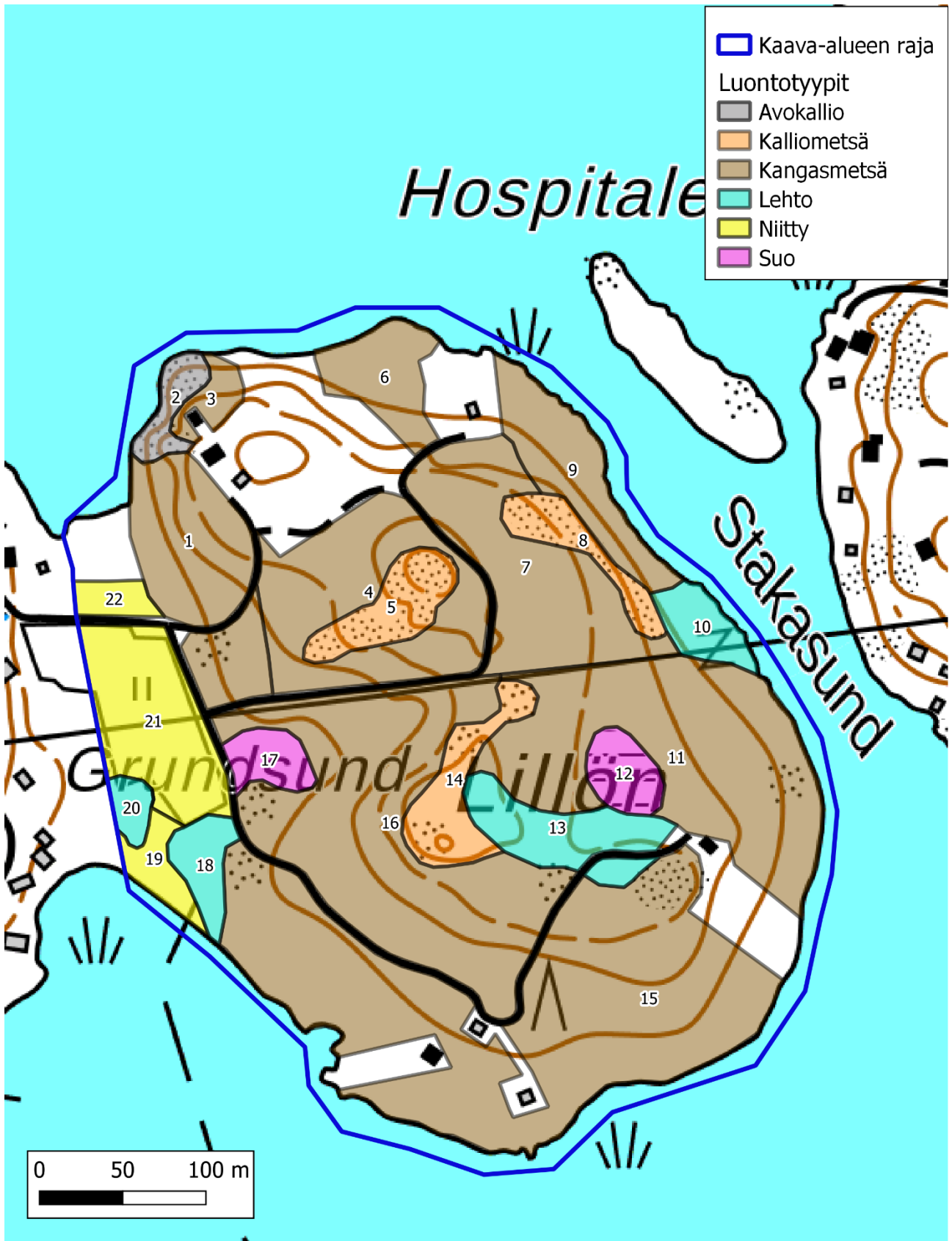
CR = äärimmäisen uhanalainen

DD = puutteellisesti tunnettu

Kangasmetsät (kuviot 1, 3, 4, 6, 7, 9, 11, 15 ja 16)

Lillön kangasmetsät ovat pääasiassa varttuneita, selvästi metsätaloussikäytössä käsiteltyjä, mikä ilmenee puuston harvuutena, yksipuolisena ikäjakaumana sekä tasaisena tilajakaumana. Puuston rakenteessa esiintyy kuitenkin selvää vaihtelua alueen eri osissa. Aluetta itä-länsisuunnassa halkovan sähkölinjan pohjoispuolella (kuviot 1, 3, 4, 6, 7 ja 9) kangasmetsät ovat pääasiassa rakenteellisesti yksipuolisempia kuin sen eteläpuolella (kuviot 11, 15 ja 16). Lahopuuta (lähinnä mäntykeloja ja kuusimaapuita) on kaikkialla kangasmetsissä suhteellisen vähän. Kuviolla 9 on pieni uudistusala, jossa kasvaa matalaa, istutettua kuusitaimikkoa. Mitään kangasmetsäosuutta ei arvioitu arvokkaaksi luontotyyppi- tai kasvillisuuskohteeksi.

Kuviot 1, 3 ja 7 ovat suureksi osaksi mäntyvaltaisia, mutta kuvion 7 länsireunalla kasvaa kuusta (*Picea abies*) runsaasti, ja kuvion 9 länsiosassa runsaasti haapaa (*Populus tremula*), jota on jätetty säästöpuiksi hakkuissa. Rinteiden alaosat ovat näillä kuvioilla tuoretta, ylempänä enimmäkseen kuivahkoa kangasta. Pensaskerroksessa kasvaa lähinnä pihlajaa (*Sorbus aucuparia*), lehtipuu- ja kuusitaimikkoa ja paikoitellen myös katajaa (*Juniperus communis*). Kenttäkerroksen kasvillisuudessa vallitsevat tavalliset metsävarvut, lisäksi kuivahkoilla kasvupaikoilla kangasmaitikka (*Melampyrum pratense*) ja metsälauha (*Deschampsia flexuosa*) ja tuoreilla kasvupaikoilla metsäkastikka (*Calamagrostis arundinacea*) ovat yleisiä. Paikallisemmin tavattavia ovat mm. kielo (*Convallaria majalis*), sananjalka (*Pteridium aquilinum*), metsätähti (*Lysimachia europea*) ja lillukka (*Rubus saxatilis*).

Kuva 1. Lillön luontotyyppiryhmiin perustuva kuviointi. Pohjakartta: Maanmittauslaitoksen maastokartta.

Pääasialliset luontotyypit kuviolla 1, 3, 4, 6 ja 7 ovat *varttuneet kuivahkot kankaat* (VU/EN) ja *varttuneet havupuuvaltaiset tuoret kankaat* (NT/VU). Kuvio 9 on hakkuiden takia niin voimakkaasti muuttunut, että luontotyyppiluokittelu ei sovellu siihen. Haavikko ei ole kuitenkaan monimuotoisuuden kannalta vähäarvoisempi kuin ympäröivät havupuuvaltaiset kangasmetsät.

Kuviot 4 ja 11 ovat pääasiassa kuusivaltaista tuoretta kangasta. Kuvion 11 alarinteessä esiintyy myös lehtomaista kangasta. Puusto on laajalti voimakkaasti harvennettu, monotoninen. Kuvion 11 pohjoisosasta löytyy runsaammin monimuotoisuutta; kuusen seassa kasvaa kookkaita haapoja sekä enemmän kookkaita rauduskoivuja (*Betula pendula*) ja vanhoja mäntyjä (*Pinus sylvestris*) kuin kuviolla 4. Myös yksittäisiä järeitä lahopuita tavataan kuviolla 11 enemmän kuin Lillön kangasmetsissä keskimäärin. Kuvion 11 eteläosassa metsää kasvatetaan koivuvaltaisena. Kummankin kuvion pääluontotyyppi on kasvupaikan perusteella *varttuneet havupuuvaltaiset tuoret kankaat* (NT/VU). Lisäksi kuviolla 11 esiintyy myös luontotyyppiä *varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat* (NT/NT). Lehtomaiset kasvupaikat ilmenevät mm. käenkaalin (*Oxalis acetosella*), kivikkoalvejuuren (*Dryopteris filix-mas*) ja kurjenkellon (*Campanula persicifolia*) esiintymisenä. Kuvion 11 ei-luontaisesti koivuvaltaisia osuuksia ei voi kuitenkaan luokitella käytetyn luontotyyppiluokittelun mukaan, ja myös kuvio 4 on niin voimakkaasti muuttunut, että luokittelun sopivuus siihen on kyseenalainen. Kuviolla 4 kasvaa kuitenkin hieman huomionarvoista metsävirvilää (*Ervilia sylvatica*).

Kuvioita 15 ja 16 luonnehtii sekapuusto, joka koostuu laajalti, ja erityisesti kuviolla 15 varttuneesta männystä ja rauduskoivusta. Länsiosassa on myös yksipuolisemmin mäntyä. Valtapuuston seassa kasvaa runsaasti nuorempaa kuusta, vähän myös tammea (*Quercus robur*) ja vaahteraa (*Acer platanoides*). Katajaa kasvaa paikoin runsaasti pensaskerroksessa. Metsä on monin paikoin hyvin harvaa ja aukkoista. Pääasiallinen luontotyyppi kuviolla 16 on *varttuneet havupuuvaltaiset tuoret kankaat* (NT/VU), kuviolla 15 lisäksi *varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat* (NT/NT). Lisäksi tavataan hieman *tuoretta keskiravinteista lehtoa* (VU/VU). Lehtomaisilla ja lehtoisilla paikoilla kasvaa runsaasti kieloa ja lillukkaa, lisäksi mm. sinivuokkoa (*Hepatica nobilis*) ja ahomansikkaa (*Fragaria vesca*). Kuvion 16 ja kuvion 14 kalliometsän väliset rajat ovat tulkinnanvaraisia.

Kuva 2. Kuvion 1 kuivahkoa kangasta.

Kuva 3. Kuvion 9 voimakkaasti harvennettua, lehtipuuvältaista kangasmetsää.

Kuva 4. Kuvion 15 tuoretta-lehtomaista sekametsää.

Lehdot (kuviot 10, 13, 18 ja 20)

Lillössä esiintyy maaperän kosteuden osalta kaikkia lehtotyyppjä, kuivaa, tuoretta ja kosteaa lehtoa. Kosteissa lehdoissa tavataan sekä keskiravinteista että runsasaravinteista tyyppiä. Kasvillisuus ja puusto eivät ole millään lehtokuvilla edustavia, joten lehtoihin ei kuulunut arvokkaiksi arvioituja kohteita.

Kuva 5. Kuivaa, runsasruohoista lehtoa kuviolla 13.

Kuva 6. Kostean tervaleppälehdon (kuvio 20) reunaa.

Kuvion 10 pohjoisosassa tavataan tuoretta ja eteläosassa kosteaa, korpimaista lehtoa. Puusto on käsiteltyä, mutta eri-ikäistä kuusta ja koivua. Sähkölinja halkoo kohdetta, ja tuorepohjaisella aukkopaijalla kasvaa tiheästi metsäkastikkaa. Kostean osuuden kenttäkerroksen lajeja ovat mm. metsäkorte (*Equisetum sylvaticum*), korpiorvokki (*Viola epipsila*), metsäalvejuuri (*Dryopteris carthusiana*), syyläjuuri (*Scrophularia nodosa*), lehtotesma (*Milium effusum*) ja korpikastikka (*Calamagrostis phragmitoides*). Kuvion 10 luontotyypit ovat tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU/VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT/NT).

Kuvio 13 on etupäässä kuivaa, pienialaisemmin tuoretta, valoisaa lehtoa, jolla rauduskoivu kasvaa valtapuuna. Sekapuuna varttunutta mäntyä ja hieman haapaa ja kuusta, pensaskerroksessa kuusentaimia, katajaa, haapavesaa ja katajanmarjaa. Puulajisuhteet eivät ole luontaisia, vaan koivua on suosittu metsänhoidossa. Metsässä on aukkokohtia, joissa metsäkastikkavaltainen heinikko on runsaan valon takia tiheää. Muita kenttäkerroksessa runsaita lajeja ovat nuokkuhelmikkä (*Melica nutans*), lehtotesma, kielo, ahomansikka, ahomatar (*Galium boreale*), oravanmarja (*Maianthemum bifolia*), kangasmaitikka, lehtomaitikka (*Melampyrum nemorosum*), puolukka (*Vaccinium vitis-idaea*) ja kivikkoalvejuuri. Kuvion 13 luontotyypit ovat *kuivat keskiravinteiset lehdot* (NT/NT) ja *tuoreet keskiravinteiset lehdot* (VU/VU).

Kuviot 18 ja 20 ovat nuorehkoja, tervaleppävaltaisia lehtoja. Sekapuuna kasvaa lähinnä hieman koivua, ja pensaskerroksessa tavataan vadelmaa (*Rubus idaeus*). Kuviolla 18 kenttäkerroksen kasvillisuus on selvästi monilajisempaa; paikalla kasvaa mm. lehtonurmikkaa (*Poa nemoralis*), metsäorvokkia (*Viola riviniana*), suo-ohdaketta (*Cirsium palustre*), rönsyleinikkiä (*Ranunculus repens*), lehtomaitikkaa ja kevätesikka (*Primula veris*). Kuvio 20 on kosteaa lehtoa, jolla kasvaa tiheästi korkeaa heinikkoa, erityisesti nurmilauhaa (*Deschampsia cespitosa*) ja korpikastikkaa, lisäksi mm. nokkosta (*Urtica dioica*). Kuviot 18 ja 20 kuuluvat Itämeren rannikon luontotyyppisiin, kuvio 18 suurimmaksi osaksi *rannikon tuoreisiin lehtipuuvaltaisiin lehtoihin* (VU/VU) ja kuvio 20 *rannikon kosteisiin leppälehtoihin* (NT/NT).

Sekä kuvio 18 että 20 voisivat olla luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla suojeltavia tervaleppämetsiä pelkän laissa mainitun luontotyypin nimen perusteella, mutta on epätodennäköistä, että tällaisia kohteita suojeltaisiin tämän pykälän perusteella. Kuvio 20 rajautuu ojaan, mikä sulkee todennäköisesti ainakin tämän kohteen lain soveltamisen ulkopuolelle. Kuvion 18 lehto voisi olla laajempaa metsikkönä esiintyessään monimuotoisuuden kannalta huomionarvoisempi kohde.

Kalliometsät (kuviot 5, 8, 14)

Kaava-alueen *kalliometsät* (NT/NT) ovat tavanomaisia, mosaiikkimaisesti harvakasvuisia, puustoltaan pääasiassa männikköisiä ja kuusikkoisia. Erityistä lajistoa ei havaittu; kalliometsien pohja- ja kenttäkerros koostuu lähinnä kuvien paikkojen sammalista, poronjäkälistä (*Cladonia* spp.), metsälauhatuppaista sekä puolukka- ja mustikkavarvikoista. Kuvioden 5 ja 14 luonnontila on melko hyvä. Erityisen komeita, vanhoja puuyksilöitä ei kuitenkaan esiinny. Kuviolta 8 on hakattu puustoa.

Suot (kuviot 12 ja 17)

Kuvio 12 on tyypillinen metsäalueeseen sisältyvä pieni avoin *saraneva* (NT/VU). Kohde on metsälain 10 §:n perusteella suojeltava, mutta ei muuten erityinen. Runsain putkilokasvi, pullosara (*Carex rostrata*) muodostaa tiheää kasvustoa nevan märkään keskiosaan. Runsaat ovat myös terttualpi (*Lysimachia thyrsoflora*) ja kurjenjalka (*Comarum palustre*). Pohjalla on rahkasammalia (*Sphagnum* spp.). Neva lienee vesitaloudeltaan hyvin luonnontilainen, mutta vaikutti inventoinnin aikana hieman kuivuneelta, mikä lienee johtunut alkukesän kuivuudesta.

Kuvio 17 on pääasiassa kookasta tervaleppää ja koivua sekä tiheästi kuusialikasvosta kasvavaa korpea. Reunoilla kasvaa myös mäntyä. Kenttäkerroksessa metsäkorte on selvä valtalaji. Lisäksi tavataan mm. metsäalvejuurta, suo-ohdaketta, ranta-alpia (*Lysimachia vulgaris*), ojakellukkaa (*Geum rivale*) ja korprien alkuperäiskasvistoon kuuluvaa leskenlehteä (*Tussilago farfara*). Kuvion kasvillisuus ei sovi hyvin minkään luontotyypin kuvaukseen; siinä on sekä *metsäkortekorprien* (EN/EN) että *ruohokorprien* (VU/EN) piirteitä. Tiheä kuusialikasvos viittaa kohteen kuivumiseen, mikä laskee kohteen arvoa.

Kuva 7. Kuvion 17 korpea.

Avokallio (kuvio 2)

Lillön luoteisosan melko jyrkästi mereen viettävä rantakallio. Kalliopinnat ovat enimmäkseen tasaisia ja niiden kasvillisuus on pääosin hyvin säilynyttä, poronjäkälien ja tierasammalen (*Racomitrium* sp.) vallitsemaa. Vuorenkilpeä (*Bergenia* sp.) on istutettu kalliolle. Keskelle on rakennettu rantaan vievät portaat ja rantaan laituri. Kohde kuuluu luontotyyppiin karut merenrantakalliot (LC/LC).

Kuva 8. Kuvion 2 avokalliota.

Niityt (kuviot 21, 22 ja 23)

Kuvio 21 on tavanomaista merenrannan luontaisesti avointa, kosteaa niittyä ja ruovikkoa. Järviruoko (*Phragmites australis*) on runsas koko kuviolla. Seassa kasvaa muita korkeita heiniä, kuten nurmilauhaa ja niittyjuolaa eli juolavehnää (*Elytrigia repens*), lisäksi mm. mesiangervoa (*Filipendula ulmaria*) ja ranta-alpia. Kohteen luontotyyppejä ovat *Itämeren suurruohostot* (LC/LC) ja *merenrantaruovikot* (LC/LC).

Kuviot 22 ja 23 ovat tuoretta ja kosteaa, heinävaltaista, osa ilmeisesti ajoittain niitettyä, mahdollisesti entistä peltoa. Paikoin on kyse heinikosta, joka muistuttaa pitkäksi jäänyttä pihanurmea. Kasvillisuus on molemmilla kuvioilla laajalti yksipuolinen. Niityllä kasvaa harvakseltaan matalaa lehtipuu- ja mäntytaimikkoa. Kuvion 22 länsiosa on kostea, hyvin heinävaltainen ja vähälajinen. Kosteimmilla kohdilla kasvaa järviruokoa. Muita runsaita heiniä molemmilla kuvioilla ovat nurmilauha, niittyjuola, nurmipuntarpää (*Alopecurus pratensis*) ja tuoreella pohjalla myös nurmirölli (*Agrostis capillaris*). Myös sarakasveja, kuten röyhyvihvilää (*Juncus effusus*) ja jänönsaraa (*Carex leporina*) tavataan.

Kuvion 22 monilajisemmalla, tuorepohjaisella itäreunalla heinien ohella runsaita kasvilajeja ovat ojakärsämö (*Achillea ptarmica*), ahomatara, hiirenvirna (*Vicia cracca*), niittynätkelmä (*Lathyrus pratensis*), lehtomaitikka, siankärsämö (*Achillea millefolia*), nurmitädyke (*Veronica chamaedrys*), metsäapila (*Trifolium medium*), särmäkuisma (*Hypericum maculatum*). Lisäksi todettiin tiheä kasvusto kasvun alkuvaiheessa ollutta, vierasta piiskulajia (*Solidago* sp.).

Kuviot 22 ja 23 ovat suurimmaksi osaksi muuta niittyä kuin mitään luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnissa kuvattua perinnebiotooppien luontotyyppiä. Kuvion 22 itäosa voidaan luokitella *tuoreeksi heinäniityksi* (CR), mutta kohteen edustavuus on heikonpuoleinen. Paikalta löydettiin vierasta piiskulajia, todennäköisesti kanadan- (*Solidago canadensis*), iso- (*S. gigantea*) tai korkeapiiskua (*S. altissima*), jotka ovat kaikki kansallisen vieraslajiluettelon lajeja. Haitallisen vieraslajin esiintymä yksipuolistaa muutamien vuosien kuluessa kasvillisuutta merkittävästi, jollei sitä niitetä riittävän usein.

Kuva 9. Kuvion 21 heinäniittyä.

Ruovikot

Kaavan vesialueella kasvaa suurella osuudella rantaviivasta tavanomainen, kapea, ilmaversoiskasveista, lähes yksinomaan järviruo'osta koostuva vyöhyke. Se kuuluu luontotyyppiin *merenrantaruovikot* (LC/LC). Ruovikoita ei ole kuvioitu erikseen kuvaan 1.

EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajien elinympäristöt

Kaava-alueen luontotyypeissä ei ole todennäköisiä EU:n luontodirektiivin liitteen IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, lukuun ottamatta lepakoiden päiväpiiloja, joita on rakennusten ulkopuolelta käytännössä yleensä mahdotonta paikantaa edes erillisen selvityksen avulla.

Lähteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet ja Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 + 925 s.